

Covid-19-pandemins påverkan på skolväsendet

DELREDOVISNING AUGUSTI 2020

Dokumentdatum: 2020-08-06
Diarienummer: 5.1.3-2020:1056

Sammanfattning.....	2
Inledning.....	4
Preliminär statistik om skolresultat VT20.....	5
Slutbetyg i grundskolan.....	5
Terminsbetyg i grundskolans årskurs 6.....	6
Hur har utbildningen inom skolväsendet påverkats av coronapandemin?.....	8
Frånvaro bland personal och elever.....	8
Övergång till undervisning på distans.....	12
Betygsättning och bedömning.....	13
Elever i behov av stöd.....	17
Arbetsplatsförlagt lärande och prao.....	23
Huvudmännens verksamhet och planering.....	27
Kommentar.....	30
Referenser.....	32
Bilaga 1. Ändringar inom skolväsendet på grund av covid-19-pandemin.....	33

Sammanfattning

Den här rapporten är en delredovisning av Skolverkets uppdrag att följa upp och utvärdera konsekvenserna av covid-19-pandemin för utbildningen i skolväsendet. Rapporten bygger på ett antal undersökningar av utbildningen inom skolväsendet som genomförts av Skolverket, Skolinspektionen och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) under våren 2020. De flesta av undersökningarna har gjorts med begränsad tid för planering, utformning av enkäter eller frågeformulär, urval, insamling och bearbetning. Undersökningarna har också genomförts under en period då pandemin inneburit många och snabba förändringar i skolväsendet. Slutsatserna i rapporten är därför att betrakta som preliminära. I rapporten presenteras också preliminär statistik om skolresultat från grundskolan och gymnasieskolan, läsåret 2019/2020.

Rapportens huvudsakliga slutsatser är:

- Preliminär betygsstatistik för våren 2020 visar att skolresultaten inte har förändrats i negativ riktning under vårens pandemi. Andelen niondeklassare som är behöriga till gymnasieskolan ökar jämfört med föregående läsår. Samtidigt har fler avgångselever i gymnasieskolan tagit examen inom tre år. Skolverket kan dock inte uttala sig om huruvida förändrade förutsättningar för undervisning har påverkat resultaten.
- Frånvaron bland personal och elever i grundskolan har ökat till följd av den pågående pandemin. Frånvaron tycks ha ökat mest i pandemins början, för att mot slutet av vårterminen närma sig mer normala nivåer.
- I gymnasieskolan, som övergått till distansundervisning, har frånvaron dock varit lägre än normalt.
- Flera huvudmän har beskrivit att bemanning i förskolan har varit en utmaning på grund av att sjukfrånvaron bland personal har varit högre än normal.
- Övergången till utbildning på distans för gymnasieskolan och vuxenutbildningen har i huvudsak fungerat bra. Undervisningen har ofta bedrivits som en kombination av fjärrundervisning, distansundervisning och viss undervisning på plats i skolan. För vissa grupper av elever har övergången fungerat sämre. Det beror bland annat på svaga språkkunskaper eller försvårande hemförhållanden som avsaknaden av god internetuppkoppling hemma eller studiero, och social oro i hemmet.
- Bedömningen och betygssättningen i skolväsendet har påverkats av pandemin, framför allt inom de skolformer där undervisningen gått över till distans och då särskilt inom kurser och ämnen med praktiska moment. Lärares underlag för betygssättning har påverkats av att de nationella proven ställdes in under våren, vilket har varit en utmaning för vissa skolor. En högre personalfrånvaro har också inneburit en ökad

arbetsbörda för lärare kopplat till bedömning och betygsättning i grundskolan.

- Övergången till distansundervisning kan ha inneburit en risk för rättssäkerheten och allsidigheten i bedömning och betygssättning. Det har varit en utmaning för lärare att få in ett tillräckligt allsidigt och varierat betygsunderlag. Lärare och rektorer beskriver en risk att bedömningsunderlagen blir för likartade och att bedömningen blir summativ.
- Pandemin har påverkat skolors möjligheter att tillgodose elevers behov av extra anpassningar och särskilt stöd. Omställningen till distansundervisning har krävt nya arbetssätt och lösningar för att ge elever stöd. Flera vittnar om att det på många sätt har fungerat bra, men utmaningar har också funnits. I grundskolan nämns frånvaro hos personal som en anledning till att det i vissa fall har varit svårt att tillgodose elevers behov av stöd.
- Många elever i behov av stöd hanterar distansundervisningen bra. Andra har svårt att klara undervisning på distans. Vissa elevgrupper är mer sårbara vid distansundervisning. Dessa elevgrupper har många gånger givits möjlighet att återgå till skolans lokaler för undervisning och stöd.
- Elevhälsan har fått en förstärkt roll under covid-19-pandemin. Nya digitala arbetssätt har utvecklats. Elevhälsan har i många fall fått uppsökande uppdrag som syftar till att fånga upp elever i behov av stöd.
- Det har funnits utmaningar med genomförandet av prao och arbetsplatsförlagt lärande (apl) under våren på grund av covid-19-pandemin. Samtidigt har apl fungerat bra på vissa håll. Det har varit svårare att tillhandahålla platser inom områden som har påverkats mycket av pandemin som till exempel vård- och omsorg, restaurang och hotell och turism. Osäkerheten inför hösten är stor och många ser en risk för fortsatta utmaningar vad gäller möjligheter att genomföra prao och apl under hösten.
- Flera huvudmän har gjort ändringar i läsårsplaneringen. Något större omfattning av lovskola planerades för sommaren än tidigare år. Inför hösten planerar de flesta huvudmän för en situation som liknar den under våren.

Inledning

Skolverket har genom ändring i myndighetens regleringsbrev den 17 juni fått i uppdrag att följa upp och utvärdera konsekvenserna av covid-19-pandemin för utbildningen inom skolväsendet.

Statens skolverk ska följa upp och utvärdera konsekvenserna av covid-19-pandemin för utbildningen inom skolväsendet. Uppdraget ska genomföras i samråd med Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten och andra relevanta aktörer. Skolverket ska hålla Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) löpande informerat om uppdraget. Uppdraget ska delredovisas till regeringen (Utbildningsdepartementet) senast den 14 augusti 2020 och slutredovisas till regeringen (Utbildningsdepartementet) senast den 21 maj 2021.

Den här rapporten utgör delredovisningen av detta uppdrag.

Under våren 2020 har Skolverket och Skolinspektionen gjort flera uppföljningar av hur skolväsendet på olika sätt påverkas av covid-19-pandemin. Föreliggande delredovisning bygger på flera uppföljningar av utbildningen inom skolväsendet som genomförts av Skolverket, Skolinspektionen och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) under våren. Rapporten syftar till att ge en sammanhållen bild av de viktigaste resultaten från de undersökningar som gjorts. Dessutom redovisas preliminär betygsstatistik från grundskolan och gymnasieskolan för vårterminen 2020.

Behovet att snabbt följa upp hur skolväsendet har hanterat pandemin under vårterminen 2020 har varit stort. De flesta av undersökningarna har därför gjorts med begränsad tid för planering, utformning av enkäter eller frågeformulär, urval, insamling och bearbetning.

Situationen i skolväsendet har också förändrats snabbt under vårterminen. Huvudmän, personal och elever har fått hantera nya besked om exempelvis distansundervisning eller inställda nationella prov. Osäkerheten om hur situationen skulle se ut några veckor framåt – eller efter sommaren – har varit stor.

Resultaten från de uppföljningar som ligger till grund för denna delredovisning om den pågående pandemins påverkan på skolväsendet ska därför tolkas med försiktighet, och som preliminära iakttagelser över pandemins påverkan på skolväsendet. De som svarat har givit sina bilder av hur skolväsendet hanterat pandemin under den tid då undersökningarna genomfördes. Det kan betyda att de beskriver en situation som sedan dess har förändrats.

En slutgiltig bild av hur covid-19-pandemin påverkat skolväsendet under vårterminen 2020 kan inte ges än. Fortsatt uppföljning och utvärdering är därför nödvändig för att svara på hur pandemin påverkat – och fortsatt påverkar – utbildningen i skolväsendet.

Preliminär statistik om skolresultat VT20

Den 15 juli presenterade Skolverket temporär preliminär officiell statistik över betygen i grundskolan och gymnasieskolan våren 2020.¹ Att statistiken är temporär innebär att den är framtagen för att återspegla det som användarna har behov av i rådande situation. Att statistiken är preliminär innebär att datamaterialet inte är fullständigt och att det inte heller är granskat i detalj. Den preliminära statistiken kan därmed skilja sig från den slutliga officiella statistiken som kommer att publiceras under hösten 2020. När den slutliga statistiken publiceras finns också mer detaljerad statistik tillsammans med redovisning för olika elevgrupper.²

Den preliminära betygsstatistiken för våren 2020 visar att skolresultaten inte har förändrats i negativ riktning under vårens pandemi. Andelen niondeklassare som är behöriga till gymnasieskolan ökar jämfört med föregående läsår. Samtidigt har fler avgångselever i gymnasieskolan tagit examen inom tre år. Skolverket kan dock inte uttala sig om huruvida förändrade förutsättningar för betygsättning och bedömning har påverkat resultaten.

Slutbetyg i grundskolan

Preliminär statistik från våren 2020 visar att det är totalt 85,3 procent av eleverna som är behöriga att söka till ett yrkesprogram; 86,7 procent av flickorna och 84,0 procent av pojkarna.³ Det tyder på en ökning med 1,0 procentenheter jämfört med officiell statistik från föregående läsår. För flickor och pojkar är det en ökning med 0,9 respektive 1,1 procentenheter.

Den preliminära statistiken visar också att ökningen jämfört med föregående läsår gäller såväl kommunala som enskilda huvudmän. För kommunala huvudmän är behörigheten 83,8 procent och för enskilda huvudmän 92,6 procent, vilket är en genomsnittlig ökning med 1,3 respektive 0,8 procentenheter.

Tabell 1. Antal elever som avslutat årskurs 9, vårterminerna 2019 officiell statistik och 2020 preliminär statistik.

Läsår	Totalt	Flickor	Pojkar	Kommun	Enskild
2018/19	112 731	54 667	58 064	90 836	21 895
2019/20	89 873	43 492	46 381	73 864	16 009

¹ Skolverket (2020). PM – *Preliminär betygsstatistik våren 2020*.

² Den preliminära statistiken omfattar uppgifter som har rapporterats fram till 2020-06-18, vilket är senaste dag för inlämning enligt SKOLFS 2011:142. Påminnelsearbete pågår under sommaren. Statistiken omfattar de betyg som sätts i slutet av vårterminen, vilket innebär att betyg från exempelvis sommarskola inte ingår.

³ För årskurs 9 baseras den preliminära statistiken på 79 procent av eleverna alternativt 75 procent av skolenheterna. Sammantaget saknas slutbetyg från knappt 24 000 elever.

Tabell 2. Andel elever som har behörighet att söka till yrkesprogram, vårterminerna 2019 officiell statistik och 2020 preliminär statistik.

Läsår	Totalt	Flickor	Pojkar	Kommun	Enskild
2018/19	84,3	85,8	82,9	82,5	91,8
2019/20	85,3	86,7	84,0	83,8	92,6

Not: För behörighet till yrkesprogram krävs godkända betyg i ämnena engelska, matematik och svenska eller svenska som andraspråk samt i minst fem andra ämnen.

Terminsbetyg i grundskolans årskurs 6

Preliminär statistik från våren 2020 visar att det är totalt 73,2 procent av eleverna som har erhållit godkänt terminsbetyg i samtliga lästa ämnen; 77,0 procent av flickorna och 69,5 procent av pojkarna.⁴

Den preliminära statistiken visar att det för kommunala huvudmän var totalt 71,8 procent av eleverna som blev godkända i samtliga lästa ämnen våren 2020. För enskilda huvudmän var det totalt 80,0 procent som erhållit godkänt betyg i samtliga lästa ämnen.

Tabell 3. Antal elever i årskurs 6, vårterminerna 2019 officiell statistik och 2020 preliminär statistik.

Läsår	Totalt	Flickor	Pojkar	Kommun	Enskild
2018/19	117 555	57 094	60 461	96 951	20 452
2019/20	101 923	49 660	52 263	85 051	16 771

Tabell 4. Andel elever som uppnått kunskapskraven (A-E) i alla ämnen, vårterminerna 2019 officiell statistik och 2020 preliminär statistik.

Läsår	Totalt	Flickor	Pojkar	Kommun	Enskild
2018/19	73,9	77,7	70,3	72,6	80,3
2019/20	73,2	77,0	69,5	71,8	80,0

I årskurs 6 får inte alla elever undervisning i samtliga ämnen, vilket innebär att antalet betygsatta ämnen varierar såväl mellan elever som över tid. Jämförelser av terminsbetygen behöver därför göras med försiktighet. Med den reservationen visar den preliminära statistiken från våren 2020 att andelen elever som har erhållit godkänt terminsbetyg i samtliga lästa ämnen har minskat med totalt 0,7 procentenheter från föregående läsår. Andelen är lägre för såväl flickor som pojkar och såväl kommunala som enskilda huvudmän.

Betyg och studieresultat i gymnasieskolan

Andelen elever som börjar nationella program och tar examen inom tre år ökar. Preliminär statistik från våren 2020 visar att det var 78,1 procent av eleverna som

---

⁴ För årskurs 6 baseras den preliminära statistiken på 86 procent av eleverna alternativt 82 procent av skolenheterna. Sammantaget saknas terminsbetyg från knappt 17 000 elever.

genomförde gymnasieskolan med examen inom tre år. Våren 2019 var motsvarande andel 76,6 procent, vilket innebär en ökning med 1,5 procentenheter. Andelen ökar för såväl kvinnor som män.⁵

Den största ökningen mellan våren 2019 och 2020 står yrkesprogrammen för med 2,6 procentenheter. Våren 2020 var det 74,2 procent av eleverna på yrkesprogrammen som hade slutfört gymnasieskolan med examen inom tre år. Det kan jämföras med våren 2019 då 71,6 procent av eleverna på yrkesprogrammen tog examen inom tre år. På samtliga yrkesprogram förutom barn- och fritidsprogrammet, VVS- och fastighetsprogrammet och de riksrekryterande utbildningarna med egna examensmål, var det en högre andel elever som tog examen våren 2020 jämfört med 2019.

På de högskoleförberedande programmen har andelen med examen inom tre år ökat med 1,1 procentenheter. Våren 2020 tog 79,8 procent av eleverna examen jämfört med 2019 då 78,7 procent tog examen. Andelen elever med examen har ökat på samtliga högskoleförberedande program.

Tabell 5. Antal elever som avslutat gymnasieskolan (IB exkluderat), våren 2019 officiell statistik och 2020 preliminär statistik.

Läsår	Totalt	Kvinnor	Män	Kommun	Enskild
2018/19	83 522	40 768	42 754	59 027	24 495
2019/20	86 608	41 951	44 657	60 894	25 713

Tabell 6. Andel elever som börjar nationella program och tar examen inom tre år, vårterminerna 2019 officiell statistik och 2020 preliminär statistik.

Läsår	Totalt	Kvinnor	Män	Högskoleförberedande program	Yrkesprogram
2018/19	76,6	78,6	74,7	78,7	71,6
2019/20	78,1	80,2	76,1	79,8	74,2

Enligt den preliminära statistiken från våren 2020 var det 73,2 procent av eleverna som slutförde gymnasieskolan på ett nationellt program med examen eller studiebevis om minst 2 500 betygsatta poäng som hade grundläggande behörighet till universitet- och högskolestudier. Det är en liten minskning jämfört med våren 2019 då 73,4 procent av eleverna fick grundläggande behörighet.

⁵ För gymnasieskolan baseras den preliminära statistiken på uppgifter från Universitets- och högskolerådet (UHR). De flesta skolenheter är anslutna till UHR och ingår därmed. Hösten 2019 var det färre än 3 procent av skolenheterna som inte var anslutna till UHR; t.ex. ingår inte International Baccalaureate. Skolor som inte är anslutna rapporterar via en särskild insamling. Om man exkluderar IB så visar en bortfallsanalys för 2019 att 98,6 procent av alla examina i den publicerade officiella statistiken också fanns med i det preliminära materialet från UHR.

Den genomsnittliga betygspoängen har ökat över tid, men den preliminära statistiken från våren 2020 visar en avmattning då det är samma genomsnittliga poäng som 2019. Våren 2020 var den genomsnittliga betygspoängen 14,4 poäng för elever som tog examen eller fick studiebevis om minst 2 500 poäng. Våren 2019 var den genomsnittliga betygspoängen också 14,4.

Hur har utbildningen inom skolväsendet påverkats av pandemin?

Frånvaro bland personal och elever

Skolverket har under våren 2020 genomfört två uppföljningar av hur frånvaron bland personal och elever har påverkats till följd av pandemin.⁶ Uppföljningarna bygger på enkäter riktade till ett urval av huvudmän. Frånvarostatistik samlas inte in regelbundet nationellt, utan är utformad efter lokala behov och hanteras olika hos olika huvudmän.⁷ Resultaten bör därför bedömas med detta i åtanke.

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) har under våren 2020 följt upp frånvaron bland elever och personal i specialskolan under pandemin.

Frånvaro bland elever

Högre elevfrånvaro i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan och specialskolan

I *förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan* och *gymnasiesärskolan* har elevfrånvaron generellt sett varit **högre** än normalt under våren 2020. Huvudmännen rapporterade en högre frånvaro bland elever under april månad. Under maj månad hade dock frånvaron bland elever börjat närma sig mer normala nivåer.⁸ För *grundskolan* har Skolverket skattat den samlade påverkan på elevfrånvaron genom att vikta huvudmännens uppgifter om frånvaro mot deras elevantal. Beräkningen visar att under april var frånvaron uppskattningsvis cirka 35 procent **högre** än i normalfallet.⁹ Motsvarande siffra under maj var 20 procent.¹⁰

---

⁶ Skolverket (2020). *Undersökning av frånvaro bland lärare, barn och elever – Uppföljning för april 2020*, & Skolverket (2020). *Undersökning av frånvaro bland personal och elever – Uppföljning för maj 2020*.

⁷ Se bl.a. Skolverket (2017). *Yttrande över betänkandet Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera* SOU 2016:94 och Skolverket (2014). *Frånvaro och närvaro i gymnasieskolan -en nationell kartläggning*.

⁸ Skolverket (2020). *Undersökning av frånvaro bland personal och elever – Uppföljning för maj 2020*.

⁹ Skolverket (2020). *Undersökning av frånvaro bland lärare, barn och elever – Uppföljning för april 2020*.

¹⁰ Skolverket (2020). *Undersökning av frånvaro bland personal och elever – Uppföljning för maj 2020*.

I *specialskolan* var frånvaron hög, mellan 20 och 30 procent i slutet av mars och början av april, men minskade i samband med påsklovet. I mitten av maj låg frånvaron på 5–10 procent.¹¹

Lägre elevfrånvaro i gymnasieskolan

I *gymnasieskolan*, som under våren övergick till distansundervisning, tyder Skolverkets uppföljningar på att frånvaron har varit **lägre** än normalt. Viktat för elevantal visar Skolverkets uppföljning avseende april att elevfrånvaron i gymnasieskolan uppskattningsvis var cirka 20 procent **lägre** än i normalfallet. Uppföljningen för maj tyder på att frånvaron under våren fortsatte att minska, den var då uppskattningsvis cirka 35 procent **lägre** än i normalfallet.

Inom *gymnasiesärskolan* har elevfrånvaron varit **högre** än normalt. Jämfört med normalfallet syns för gymnasiesärskolan inte heller någon tydlig förändring i elevfrånvaro i uppföljningen avseende april jämfört med uppföljningen för maj.¹²

Svårt att avgöra hur frånvaron har påverkats inom vuxenutbildningen

I en intervjustudie om pandemins påverkan på *vuxenutbildningen* frågade Skolverket skolhuvudmän om huruvida närvaron – eller mer korrekt studieaktiviteten – inom vuxenutbildningen hade påverkats av pandemin.¹³ Frågan om närvaro är ofta svår för kommunerna att besvara. Detta eftersom närvaro inte alltid registreras inom kommunal vuxenutbildning på samma sätt som för exempelvis gymnasieskolan.

Generellt sett uttrycker kommunerna dock att det framför allt är för vissa grupper inom svenska för invandrare (sfi) och inom komvux som särskild utbildning¹⁴ som studieaktiviteten gått ned. Det handlar om de mest studiesvaga eleverna och om elever som exempelvis saknar internetuppkoppling hemma. Men det finns också grupper av elever där studieaktiviteten har ökat. Det handlar exempelvis om elever som har fått större möjligheter att delta tack vare den ökade flexibiliteten som följer av distansundervisningen.¹⁵

Frånvaro bland personal

Resultaten från Skolverkets uppföljningar om frånvaro indikerar att frånvaron bland personalen i skolväsendet också varit högre än normalt. Skillnader finns dock mellan såväl skolformer som huvudmän.

---

¹¹ SPSM (2020). Utbildning för barn och elever i specialskolan under pandemin vårterminen 2020. SPSM och Skolverket har i sina uppföljningar mätt frånvaron på olika sätt. Skolverket har mätt hur mycket frånvaron avviker från det normala, medan SPSM har mätt frånvaron i specialskolan totalt.

¹² Skolverket (2020). *Undersökning av frånvaro bland personal och elever – Uppföljning för maj 2020*.

¹³ Skolverket (2020). *Coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen – Insamling maj 2020*.

¹⁴ Den 1 juli 2020 upphörde sårsvux som en egen skolform, för att istället bli en del av komvux, komvux som särskild utbildning.

<https://www.skolverket.se/undervisning/vuxenutbildningen/forandringar-kring-sarvux>.

¹⁵ Skolverket (2020). *Coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen – Insamling maj 2020*.

Högre personalfrånvaro i förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundskolan, grundsärskolan och specialskolan

I *förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundskolan* och *grundsärskolan* indikerar resultaten från Skolverkets undersökning att frånvaron bland personalen varit **högre** än normalt. I grundskolan var den samlade frånvaron bland personalen uppskattningsvis cirka 35 procent högre än normalt i uppföljningen för maj. Det är ungefär samma nivå som i uppföljningen för april.

SPSM har följt upp frånvaron bland personalen i *specialskolan* under pandemin. Uppföljningen inleddes den 17 mars och då var bemanningssituationen ansträngd med en frånvarograd på 30–40 procent. Veckan före påsk förbättrades situationen och frånvarograden sjönk till omkring 20 procent, men för några av skolorna var situationen ansträngd fram till mitten av maj.

Från oförändrad till lägre personalfrånvaro i gymnasieskolan

I *gymnasieskolan* var den samlade frånvaron bland personalen i uppföljningen för maj uppskattningsvis nästan 35 procent lägre än i normalfallet. Denna minskning av frånvaron relativt normalfallet var större än den var i Skolverkets uppföljning för april, då frånvaron bland personalen i stort sett var oförändrad jämfört med normalt.

I *gymnasiesärskolan* har bilden av personalfrånvaron varit splittrad. En lika stor andel av huvudmännen har uppgett att frånvaron bland personalen har varit lägre än normalt, som att frånvaron har varit högre än normalt.

Skillnader i frånvaro mellan skolor och mellan huvudmän

Skolverkets undersökningar visar på stora variationer mellan huvudmännen när det gäller frånvaro bland elever och personal till följd av pandemin. Det har också framkommit uppgifter från huvudmän att omfattningen av frånvaron varierar stort mellan olika förskole- och skolenheter inom organisationen. Det finns exempel på enskilda skolor som drabbats särskilt hårt av frånvaro bland personalen.¹⁶

Det går inte heller att utifrån de insamlade uppgifterna dra några tydliga slutsatser om att frånvaron skiljer sig åt mellan olika delar av landet, eller att den är beroende på det relativa antalet bekräftade sjukdomsfall i covid-19 i regionen. Även om detta ska tolkas med försiktighet kan ett skäl vara att Folkhälsomyndighetens rekommendationer till verksamheterna gällt på samma sätt över hela landet.¹⁷

Påverkan på upprepade eller längre elevfrånvaro

I Skolverkets undersökning för maj efterfrågades även information om huvudmännen upplevt att den pågående covid-19-pandemin påverkat hur många

---

¹⁶ Skolverket (2020). *Undersökning av frånvaro bland lärare, barn och elever – Uppföljning för april 2020*.

¹⁷ Skolverket (2020). *Undersökning av frånvaro bland personal och elever – Uppföljning för maj 2020*.

elever som hade en upprepad eller längre frånvaro, såväl giltig som ogiltig, från undervisningen.

Nästan tre fjärdedelar av huvudmännen uppgav att pandemin i någon mån påverkat omfattningen av antalet elever i grundskolan som har en upprepad eller längre frånvaro. Ungefär hälften av de huvudmän som uppger en påverkan beskriver också att denna var som störst under den första tiden av pandemin, men att dessa elever nu återkommit till, eller i större utsträckning deltar i, undervisningen igen. Ungefär en tredjedel av de huvudmän som svarat uppger en påverkan även i gymnasieskolan. Då handlar det både om att distansundervisningen lett till ökad närvaro bland elever som tidigare av olika anledningar haft svårigheter att delta i klassrumsundervisningen, men också om att distansundervisningen i vissa fall lett till ökad frånvaro bland elever som av olika skäl haft svårigheter att använda digitala verktyg eller kanske haft svårare att hitta studiero och motivation i distansundervisningen.¹⁸

Påverkan på frånvaron i olika elevgrupper

I Skolverkets undersökning för maj uppgav också ungefär två tredjedelar av huvudmännen att pandemin i någon mån påverkat frånvaron olika för olika elevgrupper i *grundskolan*. Det vanligaste var att man uppgav sig se att frånvaron bland elever i utsatta områden eller bland elever med mindre gynnsam socioekonomisk bakgrund varit större. På samma sätt som för elever med upprepad eller längre frånvaro generellt sett uppges den ökade frånvaron inom dessa elevgrupper i många fall ha varit större i början av pandemin men att även dessa elever nu i stor utsträckning återkommit till skolan.

Drygt en fjärdedel av huvudmännen uppgav att pandemin påverkat frånvaron olika för olika elevgrupper i *gymnasieskolan*. Här rör det sig främst om att nyanlända elever, och i något fall även andra elever med migrationsbakgrund, varit frånvarande i högre utsträckning. Men det handlar även om att vissa svenskfödda elever med mindre gynnsam socioekonomisk bakgrund haft en högre frånvaro.¹⁹

Frånvaro bland personalen en utmaning för skolorna

I Skolverkets enkätundersökning riktad till personal i skolväsendet²⁰ framgår att många av de utmaningar som de svarande framhåller har sin förklaring i att frånvaron bland personal har varit högre än normalt. Flera beskriver att

---

¹⁸ Skolverket (2020). *Coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen – Insamling maj 2020*.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan*. Enkätundersökningen publicerades på Skolverkets webbplats som ett öppet frågeformulär, och genererade drygt 6 300 svar. Det är viktigt att understryka att resultaten från enkätundersökningen inte bygger på ett representativt urval, därför representerar resultatet endast de som har besvarat enkäten och kan inte generaliseras till en större population.

vårterminen 2020 har inneburit en ansträngd situation för skolornas personal. Där det har varit en hög frånvaro bland personal anser de svarande att detta inneburit betydande utmaningar inom flera viktiga områden, bl.a. bedömning och betygsättning, möjligheter att ge elever extra anpassningar och särskilt stöd samt elevhälsa.²¹ Också i Skolinspektionens kartläggning av skolhuvudmäns utmaningar och möjligheter under pandemin uppges personalfrånvaro och hög arbetsbelastning vara ett bekymmer i flera verksamheter, framförallt i förskola och grundskola. Huvudmän med små förskoleenheter eller få förskoleenheter i glesbygd beskriver en särskilt stor utmaning, eftersom de inte har kunnat anpassa genom att slå ihop avdelningar eller enheter. Detta har större huvudmän kunnat göra tillfälligt för att hantera stor frånvaro bland personal.²²

Övergång till undervisning på distans

I mars fick elever och lärare i gymnasieskolan och i vuxenutbildningen snabbt ställa om till undervisning på distans, med digitala lektioner och hemuppgifter. Bilden från skolmyndigheternas uppföljningar under våren är att denna övergång generellt sett har fungerat bra, men att det finns grupper av elever som har haft svårare att tillgodogöra sig undervisningen på distans. För skolor och huvudmän finns indikationer på att övergången till distansundervisning snabbt skyndat på skolornas digitalisering. Huvudmän som Skolinspektionen pratat med uppges att situationen tvingat fram en snabb utveckling vad gäller användandet av digitala verktyg och mötesformer, vilket upplevs som positivt och visat på möjligheter som kan tas tillvara också fortsättningsvis.²³

Undervisningen i gymnasieskolan har till allra största del skett i form av fjärrundervisning, där lärare och elever är åtskilda i rum men inte tid, eller en kombination av fjärrundervisning och att vissa moment i utbildningen har genomförts på plats i skolans lokaler. Enligt de rektorer som Skolinspektionen har talat med sker gymnasieskolornas undervisning till allra största del enligt ordinarie schema i realtid.²⁴ Inom vuxenutbildningen har undervisningen huvudsakligen bedrivits i olika kombinationer av fjärr- och distansundervisning. Fjärrundervisning tycks ha blivit ett vanligare inslag under covid-19-pandemin.²⁵

---

²¹ Ibid.

²² Skolinspektionen (2020). *Skolhuvudmäns utmaningar och möjligheter under Corona-pandemin. Kartläggning med särskilt fokus på stöd till elever i grundskolan, baserad på intervjuer med 106 huvudmän.*

²³ Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer.*

²⁴ Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer.*

²⁵ Skolverket (2020). *Coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen – Insamling maj 2020.*

Vissa elevgrupper har haft svårare med övergången till distansundervisning

Även om övergången till distansundervisning på det stora hela beskrivs ha fungerat bra, finns vissa elevgrupper för vilka övergången fungerat sämre. Nyanlända elever såväl i gymnasieskolan som inom vuxenutbildningen har haft svårare med övergången till distansundervisning.²⁶ Det gäller i synnerhet elever inom svenska för invandrare (sfi) där såväl språkliga som tekniska hinder har varit en utmaning.²⁷ Tekniska utmaningar innefattar dels att elever har begränsad digital kompetens, dels att de saknar tekniskt utrustning eller i vissa fall att de saknar internetuppkoppling. Enligt Skolinspektionens granskning har elever på introduktionsprogrammet språkintrouktion, liksom elever i stort behov av strukturerade skoldagar, elever med bristande arbetsmiljö i hemmet och elever utsatta för social oro i hemmet varit särskilt drabbade av övergången till distansundervisning.²⁸ De elevgrupper inom vuxenutbildningen som har haft svårast att klara distansutbildning är enligt Skolverkets undersökning:

- nyanlända, i synnerhet elever på studieväg 1 och 2 i sfi,
- elever med funktionsnedsättning,
- elever i stort behov av individuellt stöd,
- elever inom kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning,
- elever med begränsad ”digital kompetens”, samt
- elever som omfattas av möjligheten till uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå (den så kallade gymnasielagen).

Alla dessa grupper av elever kräver generellt sett mer handledning och stöd, enligt respondenterna.²⁹ En del huvudmän har också uppgett att studieaktiviteten har gått ned i dessa grupper.³⁰ Mer om elever i behov av stöd finns att läsa på [sidan 17](#).

Betygsättning och bedömning

Den preliminära betygsstatistiken för våren 2020 visar att skolresultaten inte har förändrats i negativ riktning under vårens pandemi. Resultat från Skolverkets och Skolinspektionens undersökningar under våren 2020 indikerar dock att bedömningen och betygsättningen i skolväsendet påverkats av pandemin, främst inom de skolformer där undervisningen gått över till distans. Om och i vilken utsträckning de förändrade förutsättningarna för bedömning och betygsättning påverkat skolresultaten är dock svårt att avgöra.

---

²⁶ Skolinspektionen (2020). *Skolhuvudmäns utmaningar och möjligheter under Corona-pandemin. Kartläggning med särskilt fokus på stöd till elever i grundskolan, baserad på intervjuer med 106 huvudmän.*

²⁷ Ibid.

²⁸ Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer.*

²⁹ Skolverket (2020). *Coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen – Insamling maj 2020.*

³⁰ Ibid.

I Skolverkets enkät riktad till personal i skolväsendet har de svarande fått ta ställning till i vilken utsträckning de bedömer att möjligheten till bedömning och betygsättning kommer att påverkas under läsåret 20/21 om den då rådande situationen³¹ fortsätter. En betydligt större andel av personalen inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen bedömde att påverkan riskerar att bli stor om läget skulle fortsätta som under våren. Personal inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen som svarade på Skolverkets enkät uppfattade pandemins påverkan på betyg och bedömning som stor på grund av övergången till fjärr- och distansundervisning. I Skolinspektionens granskning av gymnasieskolans distansundervisning uppger rektorer att det har funnits utmaningar med betygsättningen, men att skolorna har hanterat detta på ett fullgott sätt. Distansundervisningen har dock ibland inneburit ökad arbetsbörda för lärarna i samband med betygsättning och bedömning, enligt rektorerna. Endast ett mindre antal rektorer uppger att distansundervisningen har påverkat lärarnas arbete med bedömning och betygsättning negativt.

I grundskolan tycks betygsättning och bedömning ha påverkats i lägre grad. En majoritet av de som svarade på Skolverkets enkät bedömde att betygsättning och bedömning skulle påverkas i endast mindre utsträckning vid en fortsatt situation som under vårterminen 2020. Många av de svarande inom grundskolan uppfattar dock att den högre frånvaron bland personal och elever har varit en försvårande omständighet i arbetet med bedömningen.³² Vissa huvudmän för grundskolan i har prioriterat personalresurser i årskurs 9 för att säkerställa att eleverna får rättvisa slutbetyg.³³

Svårare med bedömning och betygsättning på program och kurser med praktiska moment

Enkätsvaren från Skolverkets enkät riktad till personal i skolväsendet vittnar om att påverkan på betygsättning och bedömning har varit särskilt stor på program och kurser som innehåller praktiska moment samt arbetsplatsförlagt lärande (apl).³⁴ Vissa huvudmän har flyttat teoretiskt innehåll från höstterminen till vårterminen, i hopp om att kunna erbjuda mer apl till hösten 2020.³⁵ En del skolor har låtit elever

---

³¹ Det vill säga att grundskolan fortsatt är öppen men att gymnasieskolan och vuxenutbildningen i huvudsak bedrivs på distans. Enkätundersökningen genomfördes under perioden 15–25 maj, dvs innan besked om att Folkhälsomyndighetens rekommendation om distansundervisning för gymnasieskolan och vuxenutbildningen tas bort från och med den 15 juni.

³² Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan.*

³³ Skolverket (2020). *Huvudmäns planering under coronapandemin – Intervjuundersökning i juni 2020.*

³⁴ Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan*

³⁵ Skolverket (2020). *Huvudmäns planering under coronapandemin – intervjuundersökning i juni 2020*

komma in i mindre grupper för att utföra praktiska moment.³⁶ Ämnen där detta ofta förekommer är matematik och naturvetenskap samt yrkesämnena.³⁷

Skolinspektionens rapport om gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin beskriver att elever i år 3 har prioriterats på de flesta skolor för att ges möjlighet att genomföra praktiska moment i skolans lokaler.³⁸

Mer om hur apl har påverkats finns att läsa på sidan **23**.

Inga nationella prov vårterminen 2020

Lärares underlag för betygsättning har påverkats av att de nationella proven ställdes in under vårterminen 2020. Flera intervjuade rektorer i Skolinspektionens uppföljning av gymnasieskolors distansundervisning under den pågående pandemin lyfter utmaningar med att de nationella proven inte genomförts, vilket har inneburit att underlag som lärare har räknat med att kunna använda har uteblivit.³⁹ Flera av de svarande på Skolverkets enkät riktad till personal i skolväsendet pekar på samma utmaning.⁴⁰

Utan de nationella proven har lärare behövt hitta andra lösningar för att få in underlag om elevernas kunskaper. Vissa av huvudmännen i Skolverkets undersökning av pandemins påverkan på vuxenutbildningen, uppger att detta har lett till frustration bland lärarna och en ökad arbetsbelastning. Enligt Skolinspektionens studie om gymnasieskolors distansundervisning under pandemin tycks situationen med de inställda nationella proven ha varit olika betungande för olika skolor. Det kan indikera att vissa skolor har behov av mer organiserad samverkan mellan lärare för att försäkra sig om en likvärdig bedömning och betygsättning, eller att skolor hade behövt mer vägledning i hur de skulle agerat då de nationella proven ställdes in. Det finns dock också en tendens till att de skolor som Skolinspektionen intervjuade tidigare under våren upplevde de inställda nationella proven som en större utmaning än de som intervjuades senare under våren. Det kan enligt Skolinspektionen indikera att de initialt inledande utmaningarna efter hand löstes på ett för skolan tillfredställande sätt.⁴¹

---

³⁶ Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan.*

³⁷ Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer.*

³⁸ Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer*

³⁹ Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer.*

⁴⁰ Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan.*

⁴¹ Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan.*

Risk för försämrad rättssäkerhet och likvärdighet i bedömning och betygssättning

Flera lärare och rektorer som svarat på Skolverkets enkät till skolpersonal, lyfter problem med rättssäkerheten. Lärare uttrycker att det är svårt att kontrollera uppgifter som görs hemma. Fusk riskerar att förekomma i ökad utsträckning och det är svårt för lärare att veta om till exempel eleven fått hjälp med en uppgift som är tänkt att klaras av på egen hand. Flera av de svarande upplever att betygssättning inte kan utföras på ett rättvist och likvärdigt sätt.⁴² Även i Skolverkets undersökning av pandemins påverkan på vuxenutbildningen uppger de svarande att det kan vara svårt för lärarna att säkerställa att det verkligen är eleverna själva som gjort de uppgifter som lämnas in. De intervjuade huvudmännen uttrycker en viss oro för att den formativa bedömningen blir lidande och att lärarna halkar tillbaka till en summativ bedömning när allt ska samlas in digitalt.⁴³

I Skolinspektionens granskning av gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin framkommer också problem med en rättssäker och allsidig bedömning, även om rektorerna beskriver att det överlag fungerat bra, och att skolornas arbete över tid tycks ha utvecklats kring dessa frågor.

Den främsta utmaningen gäller de kortare kurser som inleddes under vårterminen, där lärare uttryckt oro för en rättssäker bedömning kopplat till det. Enligt rektorerna tycks detta ha hanterats genom att exempelvis införa tätare examinationsmoment. Vissa rektorer har också beskrivit en risk med att underlaget i vissa ämnen består av skriftliga inlämningsuppgifter och prov, och att underlaget därför i för stor utsträckning består av summativa bedömningar. En annan utmaning rör elever som befinner sig mellan två betyg, eller elever som lärarna tror under andra omständigheter skulle ha möjlighet att nå ännu längre, och som nu inte ges tillgängliga möjligheter för detta.⁴⁴

Skolinspektionens rapport beskriver olika lösningar som lärare hittar på dessa svårigheter. Det kan handla om att elever kallas in till skolan för att där genomföra prov eller kompletteringar, eller att lärare samverkar kring bedömning och betygssättning. Skolinspektionen påpekar dock att det på vissa skolor tycks finnas ett behov av att förstärka samverkan för att förbättra möjligheterna att samla in allsidiga bedömningsunderlag som ger förutsättningar för en rättssäker bedömning.⁴⁵

---

⁴² Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan.*

⁴³ Skolverket (2020). *Coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen – Insamling maj 2020.*

⁴⁴ Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer.*

⁴⁵ Ibid.

Många gymnasieskolor har vidtagit olika strategier för att förhindra fusk i samband med att examinationer genomförs på distans. Det finns flera utmaningar med att säkerställa att det verkligen är elevens kunskaper som framkommer i dessa bedömningssituationer. Det är dock bara enstaka rektorer i Skolinspektionens studie som beskriver att fusk bland elever faktiskt har ökat.⁴⁶

Elever i behov av stöd

Den pågående pandemin har påverkat skolors möjligheter att tillgodose elevers behov av extra anpassningar och särskilt stöd.⁴⁷ Omställningen till distansundervisning i de frivilliga skolformerna, gymnasieskolan och komvux, har krävt nya arbetssätt och lösningar för att kunna ge elever stöd. Flera vittnar om att det på många sätt har fungerat bra men att utmaningar också har funnits.⁴⁸ I grundskolan nämns frånvaro hos personal som en anledning till att det i vissa fall har varit utmanande att tillgodose elevers behov av stöd.⁴⁹

Distansundervisning utmanande för elever i behov av stöd

Nya arbetssätt har utvecklats under våren för att möta elevers behov av stöd på distans. Detta har överlag fungerat, enligt vad många rektorer i gymnasieskolan uppgett för Skolinspektionen.⁵⁰ Exempelvis har de elever som har behov av assistenter eller särskilda resurser fått det stödet genom digitala kanaler. Kontakter mellan specialpedagoger och elever har fortsatt som tidigare, ofta på distans.

---

⁴⁶ Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer.*

⁴⁷ Reglerna om extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram har inte ändrats under våren 2020. Skolan förväntas fortsatt ge extra anpassningar och särskilt stöd till de elever som har svårt att uppfylla kunskapskraven. Enligt regelverket så ska skolan så långt det är möjligt ge de anpassningar och det stöd som krävs för att en elev ska uppnå kunskapskraven. Bestämmelserna om särskilt stöd gäller för alla elever i förskoleklassen, de obligatoriska skolformerna och fritidshem, samt gymnasie- och gymnasiesärskolan. För elever inom kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna gäller bestämmelserna om extra anpassningar, men elever inom vuxenutbildningen har inte rätt till särskilt stöd. (Källor: 3 kapitlet 5–6§ § skollagen, Skolverket.se: <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/distansundervisning#Text29>).

⁴⁸ Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer*, Skolverket (2020). *Coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen – Insamling maj 2020*, Skolverket (2020). *Sammanställd information om situationen hos huvudmän inom riktade insatser men anledning av Corona-krisen*, Skolverket (2020). *Sammanfattning av svar från Skolchefsnätverket*, Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan.*

⁴⁹ Skolinspektionen (2020). *Skolhuvudmäns utmaningar och möjligheter under Corona-pandemin – Kartläggning med särskilt fokus på stöd till elever i grundskolan, baserad på intervjuer med 106 huvudmän*, Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan.*

⁵⁰ Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer.*

Flera av undersökningarna pekar dock på att det har funnits utmaningar att tillgodose elevers behov av stöd vid distansundervisning.⁵¹ Samtliga av de tillfrågade verksamheterna i Skolverkets uppföljning av coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen uppger att övergången till distansutbildning har medfört stora förändringar i möjligheterna att kunna erbjuda stöd till eleverna.⁵² Rektorer i gymnasieskolan och vuxenutbildningen menar att det varit en utmaning för personalen att hitta goda lösningar för extra anpassningar och särskilt stöd.⁵³ Lärare i gymnasieskolan lyfter också i ovan nämnda enkät att det är svårare att identifiera och kartlägga elevers behov av stöd när undervisningen sker digitalt. Vissa menar att digitalt anpassat stöd inte håller samma kvalitet som det stöd elever kan erbjudas när de är på plats i skolan.

Flera huvudmän inom grundskolan, som intervjuas i Skolinspektionens kartläggning av utmaningar och möjligheter under pandemin, beskriver hur de har valt att erbjuda elever möjligheten att arbeta hemifrån vid oro eller sjukdomssymtom. De flesta har erbjudit stöd på distans för dessa elever men flera beskriver att det inte motsvarar det stöd som eleven skulle fått i skolan vad gäller kvalitet, form och omfattning. Flera beskriver åtgärder de vidtagit för att förbättra stödarbetet på distans och planer för åtgärder när eleverna kommer tillbaka till skolan.⁵⁴

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) noterar att för barn och elever med olika funktionsnedsättningar kan distansundervisningen innebära stora utmaningar.⁵⁵ Vid omställningen krävs till exempel att de tekniska hjälpmedel som elever med funktionsnedsättning är i behov av finns till hands och anpassas till undervisningen utifrån den enskilda elevens förutsättningar. SPSM ser i sin rådgivning att pandemin riskerar att skapa ännu större skillnader mellan skolor när det gäller tillgången till stöd för eleverna. Skolor som innan pandemin hade en fungerande samverkan kring elever, undervisning och stöd har klarat omställningen till distansundervisning eller undervisning med stor frånvaro bättre än skolor där förutsättningarna var sämre. Skillnaderna mellan skolor har alltså

---

⁵¹ Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer*, Skolverket (2020). *Coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen – Insamling maj 2020*, Skolverket (2020). *Sammanställd information om situationen hos huvudmän inom riktade insatser men anledning av Corona-krisen*, Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan*.

⁵² Skolverket (2020). *Coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen – Insamling maj 2020*.

⁵³ Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan*.

⁵⁴ Skolinspektionen (2020). *Skolhuvudmäns utmaningar och möjligheter under Corona-pandemin – Kartläggning med särskilt fokus på stöd till elever i grundskolan, baserad på intervjuer med 106 huvudmän*.

⁵⁵ SPSM (2020). *Utbildning för barn och elever i specialskolan under pandemin vårterminen 2020* och SPSM (2020). *Den pågående pandemin - konsekvenser för barn och elever med funktionsnedsättning*.

förstärkts. I pandemins spår blir vikten av att utgå från elevernas individuella behov när det gäller att ta igen eventuell förlorad utbildning tydlig.⁵⁶

När det gäller *specialskolan* som riktar sig mot elever som är döva eller har en hörselnedsättning, grav språkstörning eller synnedsättning i kombination med ytterligare funktionsnedsättning har målsättningen varit att så långt det är möjligt hålla skolorna öppna, eftersom eleverna har behov av den kommunikativa miljö och det nära stöd i kunskapsutvecklingen som undervisning i skolans lokaler innebär. För elever som tillhör riskgrupper och behövt vara hemma har olika lösningar utformats. Dessa elever har ofta kunnat följa undervisningen på distans eller fått undervisning i skolans lokaler under delar av dagen. Undervisning har även förlagts utomhus för att elever ska kunna vara närvarande på lektioner och få del av teckenspråkig kommunikation under skoldagen tillsammans med sina klasskamrater.

Flera undersökningar noterar att skolor ofta erbjuder elever som haft behov av stöd en möjlighet att komma in till skolan – exempelvis för stöd från elevhälsan eller för att få hjälp att skapa rutiner och strukturer för studier på distans.⁵⁷ Enligt flera av uppföljningarna har möjligheten att bedriva undervisning på plats i skolans lokaler för vissa elever underlättat för elever i behov av stöd.⁵⁸

Utmaning när många lärare och annan personal i skolan är frånvarande

Skolor har gjort ett stort arbete med att säkra eleverna den utbildning de har rätt till. Detta beskrivs av de företrädare för huvudmän som Skolinspektionen intervjuat, som uppger att huvudmän och skolor snabbt har ställt om och anpassat sig till ny situation och annorlunda riktlinjer.⁵⁹ Många i Skolinspektionens kartläggning beskriver att de i detta arbete särskilt har uppmärksammat elever som kan vara i behov av stöd.

---

⁵⁶ SPSM (2020). *Utbildning för barn och elever i specialskolan under pandemin vårterminen 2020* och SPSM (2020). *Den pågående pandemin - konsekvenser för barn och elever med funktionsnedsättning*.

⁵⁷ Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer*, Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan*, Skolinspektionen (2020). *Skolhuvudmäns utmaningar och möjligheter under Corona-pandemin – Kartläggning med särskilt fokus på stöd till elever i grundskolan, baserad på intervjuer med 106 huvudmän*.

⁵⁸ Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer*, Skolverket (2020). *Sammanfattning av svar från Skolchefsnätverket*, Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan*, Skolverket (2020). *Sammanställd information om situationen hos huvudmän inom riktade insatser men anledning av Corona-krisen*.

⁵⁹ Skolinspektionen (2020). *Skolhuvudmäns utmaningar och möjligheter under Corona-pandemin – Kartläggning med särskilt fokus på stöd till elever i grundskolan, baserad på intervjuer med 106 huvudmän*.

Flera av uppföljningarna lyfter att frånvaro bland personal i grundskolan under våren 2020 har skapat problem i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd.⁶⁰ Flertalet huvudmän uppger att sjukfrånvaron påverkat form och omfattning av de stödinsatser som normalt ges i grundskolan. Detta framkommer i Skolinspektionens kartläggning av skolhuvudmäns utmaningar och möjligheter under coronapandemin.⁶¹ Samma bild ges i enkätsvar från personal i skolan i Skolverkets undersökning om pandemins påverkan på skolväsendet.⁶² I den anger personalen att elever som är särskilt beroende av trygghet och rutiner riskerar att drabbas när ordinarie lärare är frånvarande. Både huvudmän och personal i grundskolan lyfter att personalfrånvaro också har inneburit att speciallärare och specialpedagoger har behövt vikariera för lärare, och därmed har de inte kunnat arbeta med sina ordinarie arbetsuppgifter. Andra vikarier som har ersatt ordinarie lärare har inte alltid haft den kunskap som krävs för att möta elever med särskilda behov.⁶³

En ofta återkommande kommentar i Skolverkets enkätundersökning riktad till personal i skolväsendet är att pandemin har lett till en ökad arbetsbelastning för lärarna. Det har gjort det svårt för lärare att hinna anpassa undervisningen för elever som behöver det och mindre grupper har slagits ihop till större elevgrupper. Dessa utmaningar gör att det sammantaget finns en risk för att elever med särskilda behov har drabbats extra hårt under våren. Det finns dock flera svarande som menar att skolan (även under våren) har kunnat ge elever extra anpassningar och särskilt stöd i stort sett som vanligt så länge skolan varit öppen.⁶⁴ Flera huvudmän i Skolinspektionens kartläggning ser en risk – om situationen fortsätter – för att lärares arbetsbelastning kommer att bli alltmer krävande och gå ut över undervisningens kvalitet och elevernas slutresultat.⁶⁵

---

⁶⁰ Skolinspektionen (2020). *Skolhuvudmäns utmaningar och möjligheter under Corona-pandemin – Kartläggning med särskilt fokus på stöd till elever i grundskolan, baserad på intervjuer med 106 huvudmän*, Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan*.

⁶¹ Skolinspektionen (2020). *Skolhuvudmäns utmaningar och möjligheter under Corona-pandemin – Kartläggning med särskilt fokus på stöd till elever i grundskolan, baserad på intervjuer med 106 huvudmän*.

⁶² Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan*.

⁶³ Skolinspektionen (2020). *Skolhuvudmäns utmaningar och möjligheter under Corona-pandemin – Kartläggning med särskilt fokus på stöd till elever i grundskolan, baserad på intervjuer med 106 huvudmän*, Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan*.

⁶⁴ Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan*.

⁶⁵ Skolinspektionen (2020). *Skolhuvudmäns utmaningar och möjligheter under Corona-pandemin – Kartläggning med särskilt fokus på stöd till elever i grundskolan, baserad på intervjuer med 106 huvudmän*.

Vissa elevgrupper mer sårbara vid distansundervisning

En del elever som är i behov av stöd tycks många gånger hantera distansundervisningen bättre än klassrumsundervisningen, enligt de rektorer i gymnasieskolan som Skolinspektionen talat med.⁶⁶ Detta är dock en långtifrån entydig bild. Vissa elevgrupper, såsom elever med autism eller elever med social oro i hemmet, tycks tvärtom bli mer sårbara vid distansundervisning.

I Skolverkets undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet framhålls att elever i gymnasieskolan i behov av extra anpassningar och särskilt stöd generellt sett har haft svårare att hantera undervisning på distans. Orsaker som nämns är att distansundervisning ställer extra stora krav på eleverna vad gäller egna rutiner, ansvar och självdisciplin, vilket kan vara en utmaning för vissa grupper av elever. Fjärr- och distansundervisning har också ställt höga krav på elevernas digitala kompetens och på stöttning från vårdnadshavare. Detta är förutsättningar som varierar mellan olika elever. Skolinspektionen ser i sammanhanget att nya utmaningar har skapats, där elevgrupper som inte tidigare har fått stöd vid klassrumsundervisning behövt stöd för att strukturera upp sin dag utifrån de krav som undervisning på distans ställer.⁶⁷ Skolinspektionen befarar att sådana stödbehov kan vara svåra att upptäcka och att det därför är viktigt att skolorna fortsättningsvis är uppmärksamma på dessa vid distansundervisning.⁶⁸

Distansundervisningen har försvårat möjligheten för studiehundledning på modersmål i vissa fall, såväl inom obligatoriska som frivilliga skolformer.⁶⁹ Särskilda utmaningar för elever som går på introduktionsprogrammet språkintröduktion lyfts i Skolinspektionens rapport. Enligt Skolinspektionens rapport har sårbara elevgrupper i gymnasieskolan många gånger givits möjlighet att komma in till skolans lokaler för att få arbetsro eller stöd på plats.

Det förekommer också en oro över elever som upplever bristande motivation och mår dåligt över minskad social gemenskap.⁷⁰ Flera huvudmän ger exempel på hur de försökt hjälpa eleverna genom att låta elever med bristande motivation återgå till undervisning på plats, eller genom att genomföra olika sorters rastaktiviteter online för att skapa social gemenskap. Att bibehålla elevernas motivation för distansundervisningen har varit en av skolornas största utmaningar, enligt

---

⁶⁶ Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer.*

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Skolinspektionen (2020). *Skolhuvudmäns utmaningar och möjligheter under Corona-pandemin – Kartläggning med särskilt fokus på stöd till elever i grundskolan, baserad på intervjuer med 106 huvudmän*, Skolverket (2020). *Sammanställd information om situationen hos huvudmän inom riktade insatser men anledning av Corona-krisen.*

⁷⁰ Skolinspektionen (2020). *Skolhuvudmäns utmaningar och möjligheter under Corona-pandemin – Kartläggning med särskilt fokus på stöd till elever i grundskolan, baserad på intervjuer med 106 huvudmän*, SPSM (2020). *Utbildning för barn och elever i specialskolan under pandemin vårterminen 2020.*

Skolinspektionens granskning av gymnasieskolors distansundervisning. Många skolor har enligt rektorerna försökt att på olika sätt öka elevernas sociala interaktion och följa upp elevernas mående. För att öka och bibehålla elevernas motivation har skolor uppsökande och utökade kontakter mellan elevhälsa/mentorer och elever och stöttar elever att organisera och sköta sin skoldag.⁷¹

I Skolverkets rapport om coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen framkommer att situationen krävt mer uppsökande av elever i behov av stöd och enskild kontakt med dessa elever.⁷² Specialpedagoger har behövt ställa om för att i huvudsak ge stöd på distans på individnivå eller till elever i mindre grupper. Studien visar även att elevgrupper för vilka distansutbildningen fungerar mindre bra, eller där situationen innebär särskilda utmaningar, har det ofta krävts särskilda lösningar i form av mer lärarstöd och enskild handledning. Det har främst handlat om elever i komvux i svenska för invandrare (studieväg 1 och 2), elever som omfattas av möjligheten till uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå (den så kallade gymnasielagen) samt elever inom komvux som särskild utbildning.

Elevhälsan har fått en utökad roll under covid-19-pandemin⁷³

Skolverkets och Skolinspektionens studier visar att elevhälsan har fått en förstärkt roll under pandemin. Nya arbetssätt har utvecklats, elevhälsan har förstärkts med personal och mötestider har utökats. Elevhälsan har blivit tillgänglig via olika digitala kanaler i skolformer som gått över till distansundervisning, samtidigt som många elever har givits möjlighet att komma till skolans lokaler för att få stöd av elevhälsan.⁷⁴ Elevhälsan i grundskolan har bland annat haft ett närvarofrämjande uppdrag med syfte att se till att elever inte hålls hemma utan anledning.⁷⁵ Personal inom elevhälsan har också haft som uppdrag att kontakta elever och vårdnadshavare för att fånga upp elever i olika behov av stöd.⁷⁶

---

⁷¹ Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin*, Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer.

⁷² Skolverket (2020). *Coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen – Insamling maj 2020*.

⁷³ Det finns inget lagkrav att anordna elevhälsa för huvudmän för komvux, komvux i svenska för invandrare och komvux som särskild utbildning.

⁷⁴ Se bland annat Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer*, Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan*, Skolverket (2020). *Sammanställd information om situation hos huvudmän inom riktade insatser med anledning av Corona-krisen*, Skolverket (2020). *Huvudmäns planering under coronapandemin – Intervjuundersökning i juni 2020*, Skolinspektionen (2020). *Skolhuvudmäns utmaningar och möjligheter under Corona-pandemin – Kartläggning med särskilt fokus på stöd till elever i grundskolan, baserad på intervjuer med 106 huvudmän*.

⁷⁵ Skolinspektionen (2020). *Skolhuvudmäns utmaningar och möjligheter under Corona-pandemin – Kartläggning med särskilt fokus på stöd till elever i grundskolan, baserad på intervjuer med 106 huvudmän*.

⁷⁶ Skolverket (2020). *Huvudmäns planering under coronapandemin – Intervjuundersökning i juni 2020*.

Bland de som besvarat enkäten i Skolverkets undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet ges ofta bilden att det mesta fungerar som vanligt vad gäller elevhälsans arbete, även om flera vittnar om att arbetet påverkas av högre frånvaro bland såväl personal som elever.⁷⁷ När det gäller gymnasieskolan vittnar många svar om svårigheterna med att bedriva ett fungerande förebyggande och främjande arbete på distans. Enligt de svarande som arbetar i gymnasieskolan och vuxenutbildningen förvärras situationen av det faktum att de elever som behöver elevhälsan allra mest ofta är just de som inte tar egna kontakter.⁷⁸

Huvudmän som svarar för grund- eller gymnasiesärskolan berättar att ökad oro på grund av pandemin har varit en utmaning bland eleverna. Några huvudmän har då satsat på resurser för att samtala med elever kring deras oro.⁷⁹

Arbetsplatsförlagt lärande och prao

Det har funnits utmaningar att genomföra prao och arbetsplatsförlagt lärande (apl) under våren på grund av pandemin.

Svårt att anordna prao under våren

Under våren 2020 var det svårt att anordna prao i flera skolor.⁸⁰ Covid-19-pandemins påverkan på näringslivet och andra samhällsfunktioner gjorde att många företag och andra verksamheter fick svårt att ta emot elever.⁸¹ En majoritet, 67 procent, av huvudmän inom grund- och grundsärskola som Skolverket intervjuat uppger att pandemin påverkat möjligheterna att genomföra prao i ganska hög grad eller mycket hög grad.⁸² I flera fall där skolor inte redan hade haft prao under hösten 2019 gjordes bedömningen att prao var olämplig att genomföra under vårterminen och prao ställdes därför in.⁸³

Utmaningar med prao framöver

Huvudmän, samt personal i skolväsendet ser stora utmaningar vad gäller möjligheter att genomföra prao på arbetsplatser kommande läsår 2020/2021 ifall

---

⁷⁷ Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan.*

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Skolverket (2020). *Huvudmäns planering under coronapandemin – intervjuundersökning i juni 2020.*

⁸⁰ Prao är obligatoriskt i grundskolan och grundsärskolan. I grundskolan kan praon förläggas i årskurs 8 eller 9 och ska omfatta minst 10 dagar. Källor: 10 kap. 8 a § skollagen, 10 kapitlet 6-7 § och 11 kapitlet 8 § skolförordningen.

⁸¹ Skolverket (2020). *Sammanfattning av svar från skolchefsnätverket*, Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan.*

⁸² Skolverket (2020). *Huvudmän om påverkan av coronapandemin – insamling 2020-04-16.*

⁸³ Ibid.

Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan.*

situationen kvarstår.⁸⁴ En majoritet, 56 procent, av huvudmän som intervjuas i Skolverkets undersökning om påverkan av coronapandemin uppger att det i ganska hög grad eller mycket hög grad skulle underlätta att ta bort hela eller delar av prao i årskurs 9. Totalt 34 procent uppger att det skulle underlätta i ganska låg grad eller i mycket låg grad. 10 procent har svarat att de inte vet.⁸⁵

Utmaningar med arbetsplatsförlagt lärande samtidigt som det har fungerat bra på vissa håll⁸⁶

Flera av studierna visar att det har funnits stora utmaningar att genomföra arbetsplatsförlagt lärande (apl) i de frivilliga skolformerna (gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen) under våren.⁸⁷ Samtidigt vittnar flera om att det har fungerat bra på många sätt.⁸⁸ 54 procent av huvudmän för frivilliga skolformer i Skolverkets studie om påverkan av coronapandemin uppger att pandemin påverkat möjligheten att genomföra apl i ganska hög grad eller i mycket hög grad.⁸⁹ När det gäller möjligheten att genomföra lärlingsutbildningen är motsvarande andel något lägre, 36 procent. De flesta av de tillfrågade kommunerna i Skolverkets studie om pandemins påverkan på vuxenutbildningen uppger att situationen inneburit försvårande möjligheter att anordna apl.⁹⁰ Det arbetsplatsförlagda lärandet tycks överlag fungera bra, enligt de rektorer i gymnasieskolan som Skolinspektionen talat med, även om vissa skolor har upplevt stora utmaningar kopplade till detta.⁹¹ På de flesta skolor i Skolinspektionens rapport om gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin,

---

⁸⁴ Skolverket (2020). *Huvudmän om påverkan av coronapandemin – insamling 2020-04-16*.

Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan*.

⁸⁵ Skolverket (2020). *Huvudmän om påverkan av coronapandemin – insamling 2020-04-16*.

⁸⁶ Arbetsplatsförlagt lärande (APL) är ett obligatoriskt inslag på yrkesutbildningar i gymnasieskolan och i gymnasiesärskolan. Inom gymnasieskolan finns idag krav på 15 veckor APL och i gymnasiesärskolan är kravet 22 veckor. För en elev som går gymnasial lärlingsutbildning ska mer än hälften av utbildningen bestå av APL. Inom kommunal vuxenutbildning är APL endast reglerat inom regionalt yrkesvux och ska förekomma i alla sammanhållna yrkesutbildningar om minst 15 procent av utbildningen för varje elev. Källor: 4 kap. 12 § gymnasieförordningen och 11 § i förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning.

⁸⁷ Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin, Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer*, Skolinspektionen (2020). *Skolbuvudmäns utmaningar och möjligheter under Corona-pandemin: Kartläggning med särskilt fokus på stöd till elever i grundskolan*, Skolverket (2020). *Sammanfattning av svar från skolchefsnätverket*, Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan*.

⁸⁸ Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer*, Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan*.

⁸⁹ Skolverket (2020). *Huvudmän om påverkan av coronapandemin - insamling 2020-04-16*.

⁹⁰ Skolverket (2020). *Coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen – insamling maj 2020*.

⁹¹ Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer*.

uppges rektorerna att apl har kunnat genomföras som planerat, eller att den redan var genomförd före övergången till distansundervisning. Flera skolor valde också att flytta apl från vårterminen till höstterminen 2020. Detta innebär också att det under hösten kommer att vara extra många elever i behov av apl-platser.⁹²

Ingen entydig bild av möjligheterna att tillhandahålla apl-platser

Ett flertal av de huvudmän som svarar för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan i Skolverkets studie om planering under coronapandemin påtalar att de har haft problem att tillhandahålla apl-platser under våren på grund av den rådande situationen.⁹³ Några andra huvudmän i samma studie berättar dock att det har varit lätt att hitta apl-platser under våren, och att de företag som kunnat ta emot elever har dessutom haft gott om tid för eleverna.⁹⁴ I Skolinspektionens rapport om gymnasieskolans distansundervisning under covid-19-pandemin framkommer en bild av att få företag har nekat elever apl-platser till följd av situationen. I de fall en arbetsplats har nekat en elev plats, eller tvingats stänga, har skolorna oftast lyckats hitta nya platser åt eleverna.

Flera av studierna pekar på att det har varit svårare att hitta arbetsplatser inom vissa branscher än andra.⁹⁵ Framför allt har det varit svårt att tillhandahålla apl-platser för elever som går restaurang- och livsmedelutbildningar, hotell- och turismutbildningar och vård- och omsorgsutbildningar då dessa områden har påverkats mycket av konsekvenserna av pandemin.⁹⁶

Osäkerheten inför hösten är stor

Flera studier vittnar om att osäkerheten inför hösten är stor vad gäller apl.⁹⁷ En lågkonjunktur kan medföra att det blir svårt att anordna apl-platser för elever som behöver det. Variationen mellan olika typer av utbildningar kan också bli stor om det blir svårare att anordna apl-platser inom branscher som påverkas mer än andra av den ekonomiska situationen eller smittläget.

---

⁹² Ibid.

⁹³ Skolverket (2020). *Huvudmäns planering under coronapandemin – intervjuundersökning i juni 2020*.

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Skolverket (2020). *Coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen – insamling maj 2020*, Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan*, Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer*.

⁹⁶ Skolverket (2020). *Coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen – insamling maj 2020*, Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan*, Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer*.

⁹⁷ Skolverket (2020). *Coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen – insamling maj 2020*, Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer*, Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan*.

Hälften av huvudmännen som svarar på frågan om hur coronapandemin kommer att påverka möjligheten att genomföra apl bedömer att den kommer att påverkas i ganska låg eller mycket låg utsträckning. En tredjedel bedömer att pandemin kommer att påverka möjligheten att genomföra apl i mycket hög eller ganska hög utsträckning.⁹⁸ De som besvarar enkäten i Skolverkets undersökning om skolväsendet ser stora utmaningar med att genomföra arbetsplatsförlagt lärande om situationen fortsätter. Om situationen skulle förvärras ser många av de svarande mycket stora svårigheter med att genomföra arbetsplatsförlagt lärande ute på arbetsplatser.⁹⁹ I Skolinspektionens rapport pekar flera rektorer på ökade utmaningar på sikt i de fall då många arbetsplatser tvingas stänga på grund av den ekonomiska situation som pandemin befaras medföra.¹⁰⁰ I Skolverkets regionala dialoger¹⁰¹ om vuxenutbildning framkommer att apl är en ”stor farhåga” där man har tagit ”vecka för vecka” under vårterminen. Det framkommer i dialogerna att man befarar eftersläpningar och större behov till hösten.¹⁰²

Många huvudmän inom vuxenutbildningen ser behov av förändringar eller översyn av befintliga regelverk och finansieringssystem till exempel vad gäller krav på medfinansiering och omfattningen av apl inom yrkesvux.¹⁰³ På frågan om det skulle underlätta för huvudmännen ifall det var möjligt att göra undantag från kravet på omfattningen av apl inom de frivilliga skolformerna, uppgav en majoritet av de tillfrågade, 73 procent, att det skulle underlätta i ganska hög grad eller mycket hög grad. Motsvarande andel för lärlingsutbildningen är 45 procent. Totalt 20 procent respektive 24 procent har svarat att det skulle underlätta i ganska låg grad eller mycket låg grad. En relativt stor andel, 7 procent respektive 31 procent, har svarat att de inte vet.¹⁰⁴ Skolinspektionens rapport om gymnasieskolans distansundervisning pekar på ett behov av samlat grepp och vägledning till skolor i frågan om apl, vilket med stor sannolikhet kommer att vara en fortsatt utmaning under höstterminen.¹⁰⁵

---

⁹⁸ Skolverket (2020). *Huvudmäns planering under coronapandemin – intervjuundersökning i juni 2020.*

⁹⁹ Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan.*

¹⁰⁰ Skolinspektionen (2020) *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin – Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer.*

¹⁰¹ Skolverket genomför årligen ca 25 regionala dialoger om vuxenutbildning. För mer information om dialogerna: www.skolverket.se/regionaldialoger-vux

¹⁰² Skolverket (2020). *Coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen – insamling maj 2020.*

¹⁰³ Skolverket (2020). *Coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen – insamling maj 2020.*

¹⁰⁴ Skolverket (2020). *Huvudmän om påverkan av coronapandemin - insamling 2020-04-16.*

¹⁰⁵ Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer.*

Huvudmännens verksamhet och planering

De flesta förskolor öppna men hög sjukfrånvaro bland personalen

När det kommer till vilka utmaningar som huvudmän för förskola har upplevt till följd av pandemin, och hur de arbetat för att lösa dessa, är det några som menar att de inte har upplevt några särskilda utmaningar under våren.¹⁰⁶ Flera nämner dock bemanningen som en utmaning på grund av att sjukfrånvaron bland personalen har varit högre än normal.¹⁰⁷ Samtidigt har nästan samtliga huvudmän som intervjuas i Skolverkets studie om planering under pandemin kunnat hålla sina förskoleenheter öppna under våren. De som behövt stänga förskoleenheter till följd av sjukfrånvaro, har ofta kunnat flytta barn i behov av förskola till närliggande förskoleenheter. Huvudmän för förskolan med små enheter, eller få enheter i glesbygden, ger en annan bild av möjligheten att tillgodose barns behov av förskola vid omfattande sjukfrånvaro hos personalen.¹⁰⁸ I Skolinspektionens kartläggning beskriver dessa huvudmän personalfrånvaron som en särskilt stor utmaning eftersom de inte har kunnat anpassa verksamheten genom att slå ihop avdelningar eller förskoleenheter, vilket större huvudmän har kunnat göra tillfälligt för att hantera stor frånvaro bland personal.

Ett par huvudmän tar upp att det har varit en utmaning att hantera oro för smitta bland personalen och vårdnadshavare. Vissa menar att det finns exempel på vårdnadshavare som av rädsla för smitta väljer att hålla sina barn hemma. Dessa huvudmän har lagt ner mycket tid på att informera om arbetet med att hantera situationen och hur de följt myndigheternas riktlinjer.¹⁰⁹

Enligt Skolinspektionens kartläggning ser också huvudmän flera risker med personalfrånvaron i förskolan. Bland annat nämns en ökad risk för tillbud i och med lägre personaltäthet och personal som under en längre tid haft högre arbetsbelastning än normalt. Huvudmän beskriver också en risk för att den pedagogiska verksamheten försämras på grund av bristande kontinuitet.

I Folkhälsomyndighetens rapport om pandemins tänkbara konsekvenser på folkhälsan¹¹⁰ framkommer att många kommuner har beslutat att barn till föräldrar som har permitterats får vara på förskolan ett minskat antal timmar per vecka, vilket också normalt gäller för barn till arbetslösa föräldrar. Folkhälsomyndigheten påpekar att permittering och arbetslöshet hos föräldrar till följd av pandemin gör

---

¹⁰⁶ Skolverket (2020). *Huvudmäns planering under coronapandemin – intervjuundersökning i juni 2020.*

¹⁰⁷ Skolverket (2020). *Undersökning av frånvaro bland lärare, barn och elever – uppföljning för april 2020,* Skolverket (2020). *Huvudmäns planering under coronapandemin – intervjuundersökning i juni 2020.*

¹⁰⁸ Skolinspektionen (2020). *Skolhuvudmäns utmaningar och möjligheter under Corona-pandemin: Kartläggning med särskilt fokus på stöd till elever i grundskolan, baserad på intervjuer med 106 huvudmän.*

¹⁰⁹ Skolverket (2020). *Huvudmäns planering under coronapandemin – intervjuundersökning i juni 2020.*

¹¹⁰ Folkhälsomyndigheten (2020). *Covid-19-pandemins tänkbara konsekvenser på folkhälsan- publicerad 24 juni 2020.*

att barn riskerar begränsad tillgång till förskolan, vilket kan påverka vissa barns socioemotionella utveckling, trygghet och stimulans.

Möjligheten att genomföra utvecklingssamtal har inte påverkats i hög grad

Skolverkets rapport ”Huvudmäns planering under coronapandemin” konstaterar att utvecklingssamtal verkar vara det område som har varit lättast att hitta lösningar på under pandemin.¹¹¹ En majoritet, 78 procent, av svarande huvudmän inom grundskola och gymnasieskola angav i Skolverkets uppföljning om påverkan av coronapandemin att möjligheterna att genomföra utvecklingssamtal påverkats i ganska låg grad eller mycket låg grad. En minoritet, 21 procent, uppgav att utvecklingssamtalen påverkades i hög eller mycket hög grad.¹¹²

Skolverkets rapporter beskriver hur skolor kunnat ställa om och genomföra utvecklingssamtalen via telefon eller genom videosamtal.¹¹³ Vissa utvecklingssamtal har skett utomhus medan några har genomförts som vanligt i skolans lokaler. Andra skolor hade redan genomfört utvecklingssamtalen innan pandemin och påverkades därför inte. Flera huvudmän anger att det har fungerat väl att genomföra utvecklingssamtalen digitalt men någon enstaka lyfter att även om pandemin inte har påverkat möjligheten att genomföra utvecklingssamtal har den påverkat kvaliteten i samtalen.¹¹⁴

Vissa lärare och rektorer som besvarat enkäten i Skolverkets undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet upplever att det har funnits utmaningar med utvecklingssamtalen även om det har fungerat bra överlag. Digitala utvecklingssamtal kräver till exempel att elever har tillgång till fungerade teknik hemma och att vårdnadshavare har tillräcklig kunskap för att använda tekniken, vilket inte alltid har varit fallet. Situationen har också, enligt många svarande bland lärare i såväl grundskolan som gymnasieskolan, lett till ett bristfälligt bedömningsunderlag (särskilt i praktiska moment) för vissa elever, vilket i sin tur har påverkat samtalet kring elevernas utveckling.¹¹⁵

Drygt hälften av huvudmän har gjort förändringar i läsårsplaneringen

Den 13 mars beslutade regeringen om en ny förordning med bestämmelser som syftar till att elever ska försäkras sin rätt till utbildning i samband med

---

¹¹¹ Skolverket (2020). *Huvudmäns planering under coronapandemin -Intervjuundersökning i juni 2020.*

¹¹² Skolverket (2020). *Huvudmän om påverkan av coronapandemin - Insamling 2020-04-16.*

¹¹³ Skolverket (2020). *Huvudmäns planering under coronapandemin -Intervjuundersökning i juni 2020,* Skolverket (2020). *Huvudmän om påverkan av coronapandemin - Insamling 2020-04-16,* Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan*

¹¹⁴ Skolverket (2020). *Huvudmän om påverkan av coronapandemin - Insamling 2020-04-16,* Skolverket (2020) *Huvudmäns planering under coronapandemin -Intervjuundersökning i juni 2020,*

¹¹⁵ Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan*

coronapandemin.¹¹⁶ Bestämmelserna kan tillämpas när en huvudman i olika situationer håller eller har hållit skolor stängda på grund av coronaviruset. Det gäller till exempel möjligheter att förlänga läsåret, förlägga undervisning på andra dagar, eller fördela undervisningstiden i ett eller flera ämnen på ett annat sätt än som föreskrivs. Skolverkets uppföljning av huvudmäns planering under pandemin visar att ytterst få har stängt skolor under våren.¹¹⁷ En av 51 tillfrågade huvudmän har stängt en skola helt under våren och sex har delvis stängt en skola. Överlag har det handlat om kortare stängningar.¹¹⁸ Tretton huvudmän har bedrivit fjärr- eller distansundervisning för vissa elever och med vissa lärare. 24 huvudmän av 41 tillfrågade har gjort någon förändring i läsårsplaneringen. Det avser främst omfördelning av undervisningstid mellan årskurser och en ökning eller minskning av antalet undervisningstimmar per dag. En anledning till att inte fler huvudmän valt att göra någon förändring i planeringen är för att de inte velat utöka lärares och elevers arbetsbörda. I Skolinspektionens granskning av gymnasieskolors distansundervisning uppger flera rektorer att de har flyttat vissa kursmoment eller senarelagt betygsättningen i vissa kurser till höstterminen för elever i år 1 och 2.¹¹⁹

Något större omfattning av lovskola var planerad inför sommaren

Närmare en tredjedel av tillfrågade huvudmän planerade lovskola under sommaren med fler platser än tidigare år.¹²⁰ Ungefär lika många huvudmän planerade för samma antal platser som tidigare år. En tredjedel hade dock inte planerat för lovskola när Skolverkets uppföljning av huvudmäns planering under coronapandemin genomfördes.¹²¹ Av de 20 huvudmän som svarat för grundskolan, vilken är den skolform som är skyldig att erbjuda elever lovskola, var det drygt en tredjedel (sju huvudmän) som planerade för fler eller betydligt platser inför sommaren. Ungefär en tredjedel planerade för ungefär lika många platser som tidigare år.

---

¹¹⁶ Förordning (2020:15) om utbildning i vissa skolformer i skolväsendet vid spridning av viss smitta.

¹¹⁷ Skolverket (2020). *Huvudmäns planering under coronapandemin – intervjuundersökning i juni 2020*

¹¹⁸ Frågan ställdes inte till huvudmän som svarar för gymnasieskolan eller komvux

¹¹⁹ Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer.*

¹²⁰ Huvudmän ska erbjuda lovskola till elever som har avslutat årskurs 8 och som riskerar att i nästa årskurs inte nå kunskapskraven för betyget E i ett eller flera ämnen och som därigenom riskerar att inte uppnå behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan. Lovskolan ska anordnas i juni samma år som eleven har avslutat årskurs 8 och uppgå till sammanlagt minst 50 timmar. Källa: 10 kap. 23a § skollagen

¹²¹ Skolverket (2020). *Huvudmän om påverkan av coronapandemin – insamling 2020-04-16*

Några huvudmän för grundskola nämner att de haft extra lovskola under påsklovet på grund av covid-19-pandemin.¹²² Några huvudmän har valt bort förlängning av terminen för att i stället satsa på lovskola för elever med behov av ytterligare undervisning. Ett par huvudmän planerar att i stället förlänga kurser under höstterminen och en menar att de har bedrivit undervisning på tidigare inplanerade studiedagar. När huvudmännen har svarat på vilka utmaningar de ser kopplade till att anordna lovskola under sommaren i år är det mest förekommande svaret bemanning.

Flesta huvudmäns planer för hösten utgår ifrån en liknande situation som under våren

Majoriteten av tillfrågade huvudmän har planerat för att möta en fortsatt smittspridning under hösten – de flesta för en liknande situation som varit under våren och några för olika smittspridningsscenarier.¹²³ Den åtgärd som ingår i flest huvudmäns planering inför hösten är att helt eller delvis stänga skolor. Det är minst vanligt att huvudmännen planerar för att kunna förlägga viss undervisning till helger. Många huvudmän anger att de planerar för andra åtgärder som till exempel att bedriva undervisning utomhus eller förlägga viss undervisning till höstlovet. Den främsta utmaningen som huvudmännen ser inför höstens planering är bemanning – dels tillgången till lärare, dels lärares arbetsbelastning. En annan utmaning är svårigheter att planera inför en oviss situation.

Avslutande kommentarer

Kunskaperna om hur covid-19-pandemin hittills har påverkat skolväsendet är fortfarande begränsade – inom vissa områden mer än andra – och resultaten i den här rapporten bör därför betraktas som preliminära iakttagelser. Klart är dock att pandemin har haft en stor påverkan på utbildningen inom skolväsendet, om än på olika sätt och med varierande omfattning i olika områden och skolformer.

Pandemin är inte över, och den kommer att fortsätta påverka utbildningen i skolväsendet också framöver. Fortsatt uppföljning och utvärdering är nödvändig för att svara på hur pandemin påverkat utbildningen inom skolväsendet, på både kort och lång sikt.

Skolverket kommer under våren 2021 med en slutredovisning av detta uppdrag. Även då kommer det dock vara för tidigt att på ett helt fullständigt sätt redogöra för pandemins påverkan på utbildningen inom skolväsendet.

---

¹²² Skolverket (2020). *Huvudmän om påverkan av coronapandemin – insamling 2020-04-16*, Skolinspektionen (2020). *Skolhuvudmäns utmaningar och möjligheter under Corona-pandemin – Kartläggning med särskilt fokus på stöd till elever i grundskolan, baserad på intervjuer med 106 huvudmän*

¹²³ Frågan ställdes till samtliga huvudmän med undantag för huvudmän för förskola och komvux i Skolverket (2020). *Huvudmäns planering under coronapandemin – intervjuundersökning i juni 2020*

Referenser

Folkhälsomyndigheten (2020). *Covid-19-pandemins tänkbara konsekvenser på folkhälsan - publicerad 24 juni 2020.*

Skolinspektionen (2020). *Skolhuvudmäns utmaningar och möjligheter under Corona-pandemin: Kartläggning med särskilt fokus på stöd till elever i grundskolan, baserad på intervjuer med 106 huvudmän.*

Skolinspektionen (2020). *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer.*

Skolverket (2014). *Frånvaro och närvaro i gymnasieskolan - en nationell kartläggning.*

Skolverket (2017). *Yttrande över betänkandet Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera SOU 2016:94.*

Skolverket (2020). *Sammanfattning av svar från skolchefsnätverket.*

Skolverket (2020). *Sammanställd information om situationen hos huvudmän inom riktade insatser med anledning av Corona-krisen*

Skolverket (2020). *Huvudmän om påverkan av coronapandemin – insamling 2020-04-16.*

Skolverket (2020). *Undersökning av frånvaro bland lärare, barn och elever – Uppföljning för april 2020.*

Skolverket (2020). *Undersökning av frånvaro bland personal och elever – Uppföljning för maj 2020.*

Skolverket (2020). *Coronapandemins påverkan på vuxenutbildningen – Insamling maj 2020.*

Skolverket (2020). *Undersökning om coronapandemins påverkan på skolväsendet – Enkätundersökning bland personal i skolan.*

Skolverket (2020). *Huvudmäns planering under coronapandemin – intervjuundersökning i juni 2020.*

SPSM (2020). *Den pågående pandemin - konsekvenser för barn och elever med funktionsnedsättning.*

SPSM (2020). *Utbildning för barn och elever i specialskolan under pandemin vårterminen 2020.*

Skolverket (2020). *PM – Preliminär betygsstatistik våren 2020.*

Bilaga 1. Ändringar inom skolväsendet på grund av covid-19-pandemin

Flera förändringarna gjordes inom skolväsendet med anledning av covid-19-pandemin under våren 2020.

Den 13 mars beslutade regeringen om en ny förordning som syftar till att elever ska försäkras sin rätt till utbildning i samband med covid-19-pandemin.¹²⁴ Bestämmelserna kan tillämpas när en huvudman i olika situationer håller eller har hållit skolor stängda på grund av coronaviruset. Det gäller till exempel möjligheter att förlänga läsåret, förlägga undervisning på andra dagar, eller fördela undervisningstiden i ett eller flera ämnen på ett annat sätt än som föreskrivs. Sedan beslutet har flera förordningsändringar tillkommit. Bestämmelserna gäller till den 30 juni 2021.

Från och med den 18 mars rekommenderades Sveriges gymnasieskolor, kommunala vuxenutbildningar, yrkeshögskolor, högskolor och universitet att tills vidare bedriva distansutbildning.¹²⁵ En mindre andel elever som riskerar att inte kunna slutföra sin utbildning kommer dock, förutsatt att smittläget tillåter, få möjlighet till viss utbildning i skolans lokaler, enligt en förordningsändring den 20 mars i den nya förordningen. Folkhälsomyndigheten hävde beslutet om rekommenderad distansundervisning den 15 juni 2020. Det innebär att distansundervisning har upphört och att verksamheten ska bedrivas som vanligt i skolans lokaler. Den 18 juli beslutades en förordningsändring som innebär bland annat att en huvudman som håller en gymnasieskola öppen får tillämpa bestämmelserna i 5, 7, 9 och 10 §§ om det behövs för att huvudmannen ska kunna anpassa utbildningens utformning, omfattning eller förläggning för att lärare och elever ska kunna följa föreskrifter, allmänna råd eller rekommendationer från Folkhälsomyndigheten som avser sjukdomen covid-19 och som rör kollektivtrafiken och andra allmänna färdmedel.¹²⁶

Den 19 mars beslutade riksdagen om en ny lag som ger regeringen möjlighet att tillfälligt stänga förskolor, skolor, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet.¹²⁷

---

¹²⁴Förordning (2020:15) om utbildning i vissa skolformer i skolväsendet vid spridning av viss smitta.

¹²⁵ Regeringen: "Fortsatt studiestöd till studerande vid extraordinära händelser"
<https://www.regeringen.se/artiklar/2020/03/fortsatt-studiestod-till-studerande-vid-extraordinara-handelser/> (Artikel hämtad 2020-07-08)

¹²⁶ Förordning om ändring i förordningen (2020:115) om utbildning på skolområdet och annan pedagogisk verksamhet vid spridning av viss smitta. Fm 2020:9.

¹²⁷ Lag (2020:148) om tillfällig stängning av verksamheter på skolområdet vid extraordinära händelser i fredstid.

Den ger även en huvudman rätt att i vissa fall tillfälligt stänga en pedagogisk verksamhet.¹²⁸

Den 20 mars gav regeringen också Skolverket möjlighet att ställa in de nationella proven.¹²⁹ Den 23 mars meddelade Skolverket att vårens nationella prov ställs in.¹³⁰ Nationella prov i komvux på gymnasial nivå och svenska för invandrare ska genomföras som vanligt igen från den 1 juli 2020. Nationella prov i grundskolan, sameskolan, specialskolan och gymnasieskolan ska genomföras som vanligt från och med höstterminen 2020.

För att de som förlorar sina jobb med anledning av coronapandemin ska ges möjligheter att utbilda sig, föreslog regeringen i vårändringsbudgeten, att statsbidraget för regionalt yrkesvux ska ökas med nästan 700 miljoner kronor, motsvarande 1 500 platser.¹³¹ Kravet på att kommunerna finansierar lika många platser själva som staten finansierar, föreslås också tas bort för 2020.

---

¹²⁸ Regeringen. Ny lag gör det möjligt för regeringen att stänga skolorna. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/03/ny-lag-gor-det-mojligt-for-regeringen-att-stanga-skolorna/> (Pressmeddelande hämtat 2020-07-08).

¹²⁹ Regeringen. Så ska samhället fortsätta fungera – även om skolorna skulle behöva stängas. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/03/sa-ska-samhallet-fortsatta-fungera--aven-om-skolorna-skulle-behova-stangas/> (Pressmeddelande hämtat 2020-07-08).

¹³⁰ Skolverket. Vårens nationella prov ställs in. <https://www.skolverket.se/om-oss/press/pressmeddelanden/pressmeddelanden/2020-03-23-varens-nationella-prov-stalls-in> (Pressmeddelande hämtat 2020-07-08).

¹³¹ Regeringen. Vårändringsbudget för 2020. Proposition 2019/20:99, utgiftsområde 16, s. 121